

Bijzondere en minder algemene dagvlindersoorten in Limburg

DEEL 2. VUURVLINDERS, BLAUWTJES EN KLEINE PAGES (LYCAENIDAE) EN AURELIA'S (NYMPHALIDAE)

Paul Vossen, Proosdijweg 73, 6214 RK Maastricht, e-mail: Paulvossen1@yahoo.com
John Adams †

Met 77 vastgestelde soorten na 1900 is de Limburgse dagvlin-
derfauna de rijkste van Nederland.
Vrijwel alle Nederlandse nieuwkomers
worden als eerste in Limburg opge-
merkt en door de zuidoostelijke ligging
van de provincie geldt hetzelfde voor
zwerfers uit het buitenland. Alle bijzon-
dere en minder algemene soorten uit
de periode van 2012 tot 2019 worden
behandeld en in een aantal gevallen in
een historisch perspectief geplaatst. In
deel 1 (VOSSEN & ADAMS, 2021) werden
de dikkopjes (Hesperididae), de grote
pages (Papilionidae) en de witjes (Pie-
ridae) besproken. Dit deel behandelt de
overige dagvlinderfamilies: de vuurvlin-
ders, blauwtjes en kleine pages (Lycae-
nidae) en de aurelia's (Nymphalidae).

BIJZONDERE EN MINDER ALGEMENE SOORTEN

Vuurvlinders, Blauwtjes en Kleine pages (Lycaenidae)

Rode vuurvlinder (*Lycaena hippothoe*)

Op 19 juni 2013 werd een vrouwtje van de Rode
vuurvlinder gefotografeerd in Wolfhaag, gemeente
Vaals. Deze vlinder [figuur 1] was in Nederland
al sinds 1946 niet meer vastgesteld (VELING, 2013;
VLEGENTHART, 2013). Het voorkeursbiotoop van
deze soort is natte beekdalen, landschapselementen
die ook in Wolfhaag aanwezig zijn. Binnen een straal
van 20 km zijn meerdere populaties aanwezig, zowel
in België als in Duitsland. Het kan dus zijn dat het
exemplaar hiervan afkomstig was.

Bruine vuurvlinder (*Lycaena tityrus*)

Deze vlinder was aan het begin van de twintigste
eeuw nog wijd verbreid, maar is gaandeweg ver-
dwenen (AKKERMANS *et al.*, 2001). De laatst bekende
waarneming is uit 1982 te Weert. Er is nog een on-
bevestigde waarneming uit 2000 uit Kerkrade. Zeer
bijzonder is dan ook de gedocumenteerde waarne-
ming van Ivo Raemakers van een mannetje op 20
mei 2012 in het Savelsbos bij Gronsveld. De Bruine
vuurvlinder komt nog steeds wijdverbreid voor in
Wallonië; de dichtstbijzijnde Belgische populaties
bevinden zich in Eupen en Tongeren. De dichtstbij-

FIGUUR 1

De Rode vuurvlinder
(*Lycaena hippothoe*)
leeft in de omgeving van
Zuid-Limburg, zwerfers
uit deze populaties
bereiken soms onze
provincie (foto: Olaf Op
den Kamp).

▲▲ FIGUUR 2
Het Klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*) heeft zich sinds de eeuwwisseling weer definitief gevestigd in het zuiden van Zuid-Limburg (foto: J. Hermans).

▲ FIGUUR 3
Het Dwergblauwtje (*Cupido minimus*) heeft stabiele populaties in de omgeving van Berg en Terblijt (foto: J. Hermans).

zijnde Duitse populatie leeft op de Breinigerberg bij Aken.

Donker pimpernelblauwtje (*Phengaris nausithous*)
Het Donker pimpernelblauwtje is in 1970 voor het laatst in Nederland vastgesteld, maar heeft sinds 2001 een kleine maar stabiele populatie in de buurt van Posterholt (ADAMS, 2008). Tot op heden is dat nog steeds de status quo (VLIEGENTHART, 2017; FELIX *et al.*, 2018). Fotografen vormen indirect een bedreiging voor de populatie omdat ze vaak op de mierenhopen van de Gewone steekmier (*Myrmica rubra*) gaan staan waarmee deze soort samenleeft. Voor de soort is een project ontwikkeld en zijn maatregelen in uitvoering om het Nederlandse areaal uit te breiden en met het nabijgelegen Duitse leefgebied te verbinden (WYNHOFF, 2019).

Klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*)
Na een aarzelend begin halverwege de negentiger jaren van de vorige eeuw (AKKERMANS *et al.*, 2001) heeft het Klaverblauwtje [figuur 2] begin deze eeuw stabiele populaties ontwikkeld in het uiterste zuiden van Zuid-Limburg rondom Maastricht (ADAMS,

2008). De soort wordt het laatste decennium ook in wisselende aantallen gevonden op andere plaatsen in Zuid-Limburg zoals in het Geuldal bij Epen, het Noordal bij Noorbeek en Roodborn bij Eys. Tot oktober 2018 beperkte het voorkomen van deze soort in Nederland zich tot Zuid-Limburg, maar in die maand dook de soort ook op in Bergambacht, Schiermonnikoog, Venlo, Nijmegen en Culemborg (VLIEGENTHART, 2019). Deze uitwaaiering herhaalde zich echter niet in 2019.

Dwergblauwtje (*Cupido minimus*)

In 2012 schreven ADAMS & VOSSEN (2012) dat het Dwergblauwtje [figuur 3] sinds 1984 als standvlinder is verdwenen en dat latere waarnemingen zwervers betreffen. In 2011 werd echter een kleine populatie ontdekt in de Curfsgroeve bij Berg en Terblijt. Het is verheugend dat de soort sinds 2017 op meerdere plaatsen stabiele populaties blijkt te hebben. Sinds 2018 is ook een kleine populatie vastgesteld op de Sint-Pietersberg. Als zwerver werd de soort hier eerder gezien op 17 mei 2014 (twee exemplaren), op 30 mei 2014 werd één exemplaar waargenomen en op 6 juni 2018 eveneens één exemplaar. In mei 2016 werd een zwervend eiafzettend exemplaar waargenomen in de tuin van het Natuurhistorisch Museum in Maastricht.

Staatblauwtje (*Cupido argiades*)

In 2012 schreven ADAMS & VOSSEN (2012) dat het Staatblauwtje [figuur 4] sinds 1933 niet meer in Nederland gezien was. In het najaar van 2011 verscheen de soort echter in kleine aantallen op het Belvédère-terrein in Maastricht, de Sint-Pietersberg, de Curfsgroeve, het Reigersbroek bij Montfort en met één exemplaar in Renkum in Gelderland. De soort bleek een blijvertje. Op dit moment zit het Staatblauwtje in de hele provincie Limburg en wordt daarbuiten lokaal in Noord-Brabant, Gelderland, Utrecht, Overijssel en Drenthe gevonden. Ook is er een Zeeuwse waarneming. In België is het beeld hetzelfde: ten oosten van de denkbeeldige lijn Gent-Bergen zit de soort overal. Ten westen daarvan ontbreekt ze nog. Ook hier stond de soort bekend als dwaalgast en begon de opmars in 2011. Uitzondering is de regio van de Gaume, waar al in 2010 een aantal exemplaren is gezien (MAES *et al.*, 2013).

Bleek blauwtje (*Lysandra coridon*)
Hoewel het Bleek blauwtje in zeer grote aantallen voorkomt op de Breinigerberg nabij Aken, hemelsbreed nog geen 20 km van Vaals, blijft het aantal Limburgse (en daarmee Nederlandse) waarnemin-

gen uiterst beperkt. Uit de periode tussen 1990 en 2000 zijn slechts vijf Nederlandse waarnemingen bekend. In 2009 bevonden zich op de Sint-Pietersberg tussen 24 juli en 8 augustus één of meerdere exemplaren. Op 8 augustus 2012 en 5 augustus 2013 vloog eveneens op de Sint-Pietersberg één exemplaar, op 29 augustus 2013 één op de Dousberg te Maastricht en tot slot op 5 augustus 2015 één exemplaar op de Brunssummerheide. In alle gevallen betrof het mannetjes. Waarschijnlijk zijn dit merendeels zwerwers die het Maasdal volgen, afkomstig van een grotere populatie net ten zuiden van Luik.

Tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*)

Van deze zeldzame trekvlinder [figuur 5], die pas sinds een jaar of vijftien jaarlijks in Nederland wordt gezien, werd het eerste exemplaar voor Limburg op 23 en 24 september 2006 gezien bovenop het plateau van de skipiste op de Wilhelminaberg in Landgraaf. In 2013 volgden waarnemingen uit Brunssum en Koningslust en in 2015 uit Stevensweert, Steyl, Nederweert en Eys. Van 5 augustus tot en met 13 oktober 2019 verbleef een mannetje op de top van D'n Observant. De soort werd in vrijwel alle gevallen in het najaar gevonden op vlinderbloemigen. Gedrag waarbij mannetjes het hoogste punt van het landschap opzoeken (hill-topping) is ook vastgesteld in Belgisch-Limburg, namelijk op de top van de Zwartberg bij Genk.

Geraniumblauwtje (*Cachyreuus marshalli*)

Van deze Zuid-Afrikaanse exoot zijn slechts enkele waarnemingen bekend. In 2003 werd de soort in Beek gevonden, in Maastricht in 2009, 2012 en 2014 en in Amstenrade in 2016. De soort komt hoogstwaarschijnlijk met geïmporteerde geraniums (*Pelargonium spec.*) ons land binnen, maar heeft hier geen overlevingskansen (VLINDERSTICHTING, 2019a).

Iepenpage (*Satyrrium w-album*)

In 2011 werd naast de laatste bekende vindplaats van de Iepenpage [figuur 6] in Nederland, namelijk een groepje met drie iepen (*Ulmus spec.*) bij de Olie-molen in Heerlen, een tweede populatie gevonden, eveneens in Heerlen. Het betrof hier een iep op de parkeerplaats van het motel langs de A76. Op lindebloesem in de buurt werden tot wel 25 exemplaren gevonden. Eén en ander was aanleiding voor de tweede auteur om samen met Albert Vliegenthart van de Vlinderstichting op zoek te gaan naar nieuwe vliegplaatsen binnen de gemeente Heerlen. Iepen-

pages zitten alleen op bloeiende bomen waardoor iepen jonger dan 15 jaar afvallen. Op basis van een bomenkaart van de gemeente Heerlen werden 50 iepen geselecteerd die alle bezocht werden. De bomen werden in de vliegtijd driemaal bezocht, waarbij op matig zonnige dagen tussen 11.00 en 16.00 uur de kruinen werden afgezocht naar vliegende mannetjes. De Iepenpage bleek bij ongeveer een derde van alle bezochte bomen te vliegen. Daarmee is vast komen te staan dat de soort dus vrij algemeen is in Heerlen. In 2013 werd de Iepenpage voor het eerst opgemerkt in Maastricht en in Winterswijk. Het verrassende resultaat uit Heerlen zette de eerste auteur aan om in 2014 binnen de gemeentegrenzen van Maastricht een vergelijkbaar onderzoek uit te voeren. Bij in totaal 20 geschikte iepen bleek eveneens bij een derde deel Iepenpages rond te vliegen. De soort werd in 2014 ook gevonden in Kerkrade en in 2015 in Schinnen, Houthem en Bemelen. Inmiddels is de Iepenpage in vrijwel alle atlasblokken van Zuid-Limburg vastgesteld en ze is daarnaast ook in Roermond en Venlo aanwezig. Buiten Limburg zijn er sinds 2014 populaties gevonden in Eindhoven, Nijmegen, de Achterhoek, Amsterdam,

▲▲ FIGUUR 4
Het Staartblauwtje (*Cupido argiades*) heeft zich sinds 2011 ontwikkeld van een onverwachte nieuwkomer tot een vlinder met stabiele populaties verspreid over de gehele provincie (foto: J. Hermans).

▲ FIGUUR 5
Het Tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*) is een bijzonder zuidelijke exoot die slechts af en toe opduikt (foto: J. Hermans).

▲▲ FIGUUR 6
De aantallen van de Iepenpage (*Satyrium w-album*) zitten in de lift (foto: J. Hermans).

▲ FIGUUR 7
De Sleedoornpage (*Thecla betulae*) laat een licht positieve trend zien (foto: J. Hermans).

Rotterdam en Kampen. De soort lijkt zich dus uit te breiden, maar het is niet duidelijk in hoeverre de Iepenpage in het verleden over het hoofd is gezien. In Vlaanderen is de situatie vergelijkbaar (MAES *et al.*, 2013). Tussen 1985 en 1995 waren er helemaal geen waarnemingen, maar in 2010 is de soort al in 78 kilometerhokken vastgesteld. Thans zit de soort nagenoeg overal en is ze in meer dan 250 kilometerhokken waargenomen (bron: Waarnemingen.be, geraadpleegd 9 december 2019).

Sleedoornpage (*Thecla betulae*)

Een beproefde methode om Sleedoornpage [figuur 7] vast te stellen is om in de winter te zoeken naar eitjes in struweel met Sleedoorn (*Prunus spinosa*). De tweede auteur heeft zich jarenlang ingezet voor deze tellingen, die doorgaans twee tot drie dagen in het winterseizoen in beslag nemen. De Sleedoornpage werd in Limburg rond de eeuwwisseling alleen nog lokaal vastgesteld in Zuid-Limburg (AKKERMANS *et al.*, 2001). De resultaten van de tellingen van eitjes in Zuid-Limburg laten over de laatste vijf jaar een licht positieve trend zien (winterseizoen 2015/2016:

160, 2016/2017: 381, 2017/2018: 350 en 2018/2019: 289 eitjes). Dit komt overeen met de situatie in Vlaanderen waar de soort zich sinds 1995 flink aan het uitbreiden is (MAES *et al.*, 2013). Ook in heel Nederland is de trend gunstig. Na de afname en verdwijning van deze soort in grote delen van Drenthe, Overijssel en Noord-Brabant in de periode 1960-1980 laat deze soort vanaf 1985 weer een toename zien, met name in stedelijke gebieden (HOPPENBROUWERS & GIELEN, 2017).

Bruine eikenpage (*Satyrium ilicis*)

Rond de eeuwwisseling kwam de Bruine eikenpage verspreid in Noord- en Midden-Limburg voor. De soort werd toen nog beschreven als honkvast, maar met een regelmatig zwerfgedrag (AKKERMANS *et al.*, 2001). In 2008 werd al duidelijk dat de soort zowel in Limburg als landelijk langzaam aan het verdwijnen is (VELING, 2006; 2008). Hetzelfde geldt voor Vlaanderen, waar de soort bekend is van de Kempen en waar ze sinds 2000 achteruit gaat (MAES *et al.*, 2013).

De huidige Limburgse populaties zijn beperkt tot nog maar vier gebieden: de Houthuizerheide en het Schuitwater ten noorden van Grubbenvorst, de Boschhuizerbergen aan de noordwestzijde van Venray en de Mulderskop bij Groesbeek. Landelijk gezien is de soort in veel Noord-Brabantse gebieden verdwenen, maar ook in het belangrijkste bolwerk, de Noord-Hollandse waterleidingsduinen,

staat de soort zwaar onder druk en wordt ze op steeds minder plekken gevonden (persoonlijke mededeling L. Knijnsberg). Als deze trend doorzet zal de soort op termijn uit ons land verdwijnen.

Aurelia's (Nymphalidae)

Zilveren maan (*Boloria selene*)

De Zilveren maan heeft populaties in de Duitse Eifel en langs de Geul in Plombières, nog geen 3 km ten zuiden van de grens bij Epen, maar de soort is in Limburg sinds 1991 als standvliedder verdwenen. Hierna is ze als zwerver slechts tweemaal vastgesteld: in Eijsden in 1994 en in Weert in 1997 (AKKERMANS *et al.*, 2001). Zeer bijzonder is dan ook de waarneming van een exemplaar in groeve 't Rooth nabij Cadier en Keer op 3 augustus 2013.

Keizersmantel (*Argynnis paphia*)

Eén van de weinige soorten waar het goed mee gaat is de Keizersmantel [figuur 8]. In het verleden waren er periodes met meer en minder waarnemingen

(AKKERMANS *et al.*, 2001). De laatste piekperiode lag tussen 1990 en 1994, maar daarna werd tot 2008 gemiddeld slechts één exemplaar per jaar gemeld. Vanaf 2008 nam het aantal waarnemingen weer toe en werden op meerdere plekken in Limburg populaties vastgesteld. Ook in Nederland stijgt het aantal waarnemingen aanzienlijk [figuur 9]. Sinds 2015 wordt de soort landelijk weer als standvlinder beschouwd en is Zuid-Limburg één van de zes gebieden in Nederland waar de soort al tussen zes en tien jaar met populaties aanwezig is (VLINDERSTICHTING, 2019b; 2019c).

Grote parelmoervlinder (*Speyeria aglaja*)

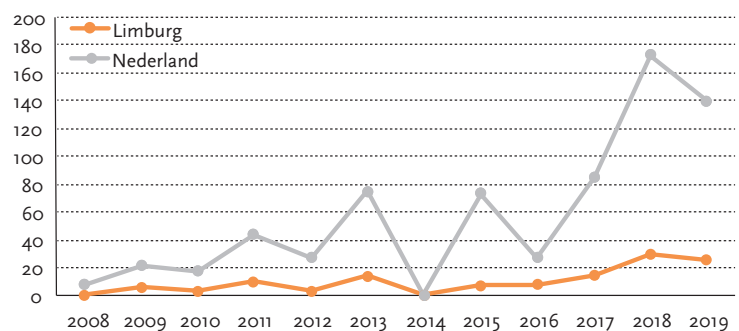
De Grote parelmoervlinder heeft nooit vaste populaties in Limburg gekend (AKKERMANS *et al.*, 2001) en ook het aantal zwervers was uiterst beperkt, telkens één exemplaar in Stramproy in 1975, in Brunsum in 1999 en in het Geuldal in 2013. In 2009 vestigde zich een kleine populatie in Roodborn bij Eys. Omdat in 2010 en 2011 een drietal zwervers werd gevonden in andere delen van Limburg (op de Sint-Pietersberg in 2010, in het Weerterbos en op de Wrakelberg in 2011) was er hoop op een blijvende vestiging. Helaas bleek de populatie bij Eys geen stand te houden (ADAMS & OOSTERHOUT, 2019). In 2012 werden weliswaar nog enkele exemplaren gezien maar het eindigde hier met slecht twee vervolgwaaarnemingen van telkens één exemplaar op 5 juli 2013 en 10 juni 2014.

Purperstreepparelmoervlinder (*Brenthis ino*)

De Purperstreepparelmoervlinder is als standvlinder al sinds 1963 uit Nederland verdwenen (Bos *et al.*, 2006). Wel duiken er af en toe nog zwervers op, alle in Zuid-Limburg. Zo werd de soort tussen 2003 en 2011 meerdere jaren gevonden in de Anstelvallei bij Kerkrade. Op 15 juli 2006 werd één exemplaar gezien in Noorbeek, op 7 juli 2011 één exemplaar in Epen en op 28 juni 2015 twee exemplaren te Vaals. Tot slot werd bij toeval een in eerste instantie als Braamparelmoervlinder (*Brenthis daphne*) gedetermineerd exemplaar gevonden op 23 juni 2018 in het Geuldal nabij Cottessen.

Braamparelmoervlinder (*Brenthis daphne*)

De Braamparelmoervlinder [figuur 10] is al geruime tijd bezig met een gestage noordwaartse areaaluitbreiding (CUVELIER & SPRUYTTE, 2011). De soort kon in 2006 worden toegevoegd aan de Belgische fauna en is thans algemeen in heel Wallonië. In Vlaanderen is de soort op meer dan 20 plaatsen gevonden en ze breidt zich ook daar uit (bron: Waarnemingen.be, geraadpleegd 9 december 2019). In Noordrijn-Westfalen is de soort eveneens nieuw: de eerste waarneming dateert van 2003. Het huidige areaal daar ligt echter ruim 200 km van onze grens. Opvallend is dat de Eifel in de besproken periode nog niet bereikt is (DÜRING, 2018). De huidige

uitbreiding in Nederland heeft dan ook via het Maasdal plaatsgevonden.

In Nederland werd op 2 juli 2011 het eerste exemplaar gevonden in het Wormdal te Kerkrade (VLINDERSTICHTING, 2011a). Op 4 augustus 2013 bevond zich één exemplaar in de Doort bij Echt, op 18 juni 2014 één exemplaar op de Sint-Pietersberg te Maastricht, op 6 juli 2017 één exemplaar in Echt, tussen 14 juni en 4 juli twee exemplaren in het Geuldal ten zuiden van Epen en op 8 juli één exemplaar in de Schinveldse bossen. De echte kolonisatie van het zuiden van Zuid-Limburg vond plaats in 2019 met meerdere exemplaren in en rond het Gulp- en Geuldal, Roodborn, in en rondom Maastricht en in Cadier en Keer. Buiten Limburg is de soort slechts eenmaal vastgesteld: in Baarle-Nassau (Noord-Brabant) in 2018.

Veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*)

De Veldparelmoervlinder [figuur 11] is in 1995 als standvlinder verdwenen van zijn laatste vliegplaats langs het Julianakanaal bij Roosteren (WALLIS DE VRIES, 2005). Na uitzettingen in 1996 en 1997 op het Belgische deel van de Sint-Pietersberg (door de Universiteit van Luik) wist de soort zich daar te handhaven (HAZENBERG *et al.*, 2000). Tot vandaag de dag worden zwervers van deze populatie op het Nederlandse deel van de Sint-Pietersberg waargenomen.

Ook de uitzetting van de Veldparelmoervlinder op de Bemelerberg in 2007 (VLINDERSTICHTING, 2011b) ver-

▲▲ FIGUUR 8

De Keizersmantel (*Argynnis paphia*) was altijd zeldzaam, maar lijkt zich gestaag uit te breiden (foto: J. Hermans).

▲ FIGUUR 9

Ontwikkeling van de Keizersmantel (*Argynnis paphia*) in Limburg en in Nederland.

▲▲ FIGUUR 10

De Braamparelmoevlinder (*Brenthis daphne*) breidt zich via het Maasdal uit (foto: J. Hermans).

▲ FIGUUR 11

Hoewel de herintroducties van de Veldparelmoevlinder (*Melitaea cinxia*) geslaagd zijn, is het vraag of de soort zich in Limburg zal weten te handhaven (foto: J. Hermans).

liep succesvol. Niet alleen op de Bemelerberg en het aangrenzende natuurontwikkelingsterrein vliegen nog steeds veel vlinders, maar ook worden er sindsdien veel zwervers in de verre omgeving gevonden. Zo bevindt zich al sinds 2015 een populatie in Spaubeek en is ook de kleine populatie die sinds 2016 langs de Rijksweg A79 aanwezig is waarschijnlijk afkomstig van de bronpopulatie op de Bemelerberg. De Belgische verspreiding is merkwaardig: in Wallonië zit de soort alleen in het uiterste zuidoosten tegen de grens met Luxemburg, maar in Vlaanderen vliegt de soort nagenoeg alleen in de Kempen (MAES *et al.*, 2013). De vlinder breidt zich hier de laatste jaren flink uit, net als in het aangrenzende Noord-Brabant (bron: Waarneming.nl en Waarnemingen.be, geraadpleegd 1 mei 2020). In Noordrijn-Westfalen komt de soort verspreid voor maar de dichtstbijzijnde populaties zijn klein en bevinden zich relatief ver van onze grens (NRW-STIFTUNG, 2019).

Aurelia's

Rouwmantel (*Nymphalis antiopa*)

De Rouwmantel is in zeer kleine aantallen in Limburg aangetroffen tijdens de grote invasies in Nederland van 1995 en 2006 (ADAMS, 2008). De enige melding hierna betrof een exemplaar op 18 juli 2013

te Brunssum. Hoewel deze vondst niet met foto's is gedocumenteerd is de waarneming op grond van de beschrijving aannemelijk.

Oostelijke vos (*Nymphalis xanthomelas*)

Deze soort is rond 2010 begonnen met een uitbreiding vanuit Rusland naar het westen. De eerste waarneming voor Nederland was op 10 juli 2014. De invasie die volgde vond vooral plaats in Noord-Nederland. In 2015 waren er nog wel wat voorjaarswaarnemingen maar zomerwaarnemingen bleven uit (VLINDERSTICHTING, 2015). In de jaren die volgden waren er nauwelijks waarnemingen totdat er in 2019 weer een kleine opleving kwam met tussen de tien en vijftien waarnemingen. In Limburg is de situatie vergelijkbaar. Ook hier werden in 2014 en 2015 verspreid over de provincie waarnemingen gedaan: op 17 juli 2014 werd de soort op de Sint-Pietersberg gevonden, gevolgd door waarnemingen in maart en april 2015 in Landgraaf, Venray, de Doort en weer op de Sint-Pietersberg. De toekomst moet uitwijzen of deze soort zich hier uiteindelijk zal weten te handhaven.

Argusvlinder (*Lasiommata megera*)

De achteruitgang van de Argusvlinder in Limburg is dramatisch te noemen. Tot de eeuwwisseling stond deze soort nog bekend als zeer algemeen en verspreid voorkomend over de gehele provincie (AKKERMANS *et al.*, 2001). In 2019 werd de soort vastgesteld in slechts drie atashokken, alle in Zuid-Limburg. De achteruitgang in Nederland lijkt zich vooral in het oosten af te spelen, een verklaring ontbreekt. Overigens was deze soort voor 1950 in Nederland verre van algemeen en is de populatiedynamiek in die zin mogelijk eigen aan de soort.

Dambordje (*Melanargia galathea*)

Het Dambordje is de laatste twintig jaar een zeldzame verschijning die alleen in het zuiden van Zuid-Limburg wordt vastgesteld. Het is een regelmatige zwerver op de Sint-Pietersberg, waar jaarlijks tenminste twee exemplaren worden waargenomen. Deze vlinders zijn waarschijnlijk afkomstig van de Thier de Lanaye, op het Belgische deel van de Sint-Pietersberg. Buiten de Sint-Pietersberg wordt de soort vrijwel jaarlijks vastgesteld maar gaat het om niet veel meer dan één of twee waarnemingen per jaar.

DANKWOORD

Het was de bedoeling om dit artikel samen met John Adams te schrijven maar zijn overlijden in maart 2019 maakte dit onmogelijk. Ik draag dit artikel dan ook aan hem op. Verder bedank ik Martine Lemmens voor het aanleveren van de data uit de NDFE Jo Hermans, Olaf Op den Kamp en Victor Moura bedank ik voor het mogen gebruiken van hun fotomateriaal.

Summary

RARE AND LESS COMMON BUTTERFLIES IN LIMBURG

Part 2. Coppers, Hairstreaks, Blues and Fritillaries

As far as butterflies are concerned, Limburg has a unique position in the Netherlands. Out of 85 species ever observed in the country, 77 have been recorded in Limburg. There has been a serious decline of butterfly populations in the Netherlands, with 23 species of butterflies disappearing from the country, only partly compensated by 11 new arrivals. In Limburg, populations of 14 species have vanished. The presence and status of Limburg butterflies has been extensively described in previous articles and a book. This second and final part of the present article presents all known data of rarities and vagrants in Limburg regarding Coppers, Hairstreaks and Blues (Lycaenidae) and Fritillaries (Nymphalidae) between 2012 and 2019. Special attention is given to newcomers like White-letter hairstreak (*Satyrrium w-album*), Marbled fritillary (*Brenthis daphne*) and Yellow-legged tortoiseshell (*Nymphalis xanthomelas*).

Literatuur

- ADAMS J.B., 2008. Waarnemingen van bijzondere dagvlinders in Limburg vanaf 2000. *Natuurhistorisch Maandblad* 97(4): 53-58.
- ADAMS J.B. & F. VAN OOSTERHOUT, 2019. Dagvlinders van Roodborn door de jaren heen. *Natuurhistorisch Maandblad* 108(7): 191-196.
- ADAMS J. & P. VOSSEN, 2012. Bijzondere dagvlinders in Limburg in 2011. *Natuurhistorisch Maandblad* 101(8): 141-148.
- AKKERMANS R.W., R.A.J. PAHLPLATZ & K. VELING, 2001. Dagvlinders in Limburg. Verspreiding en ecologie, 1990-1999. *Natuurhistorisch Genootschap in Limburg/De Vlinderstichting, Maastricht/Waageningen*.
- BOS, F., M. BOSVELD, D. GROENENDIJK, C. VAN SWAAY & I. WYNHOFF, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. *Nederlandse fauna 7*. *Natuurhistorisch Museum Naturalis/KNNV-uitgeverij/European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden/Utrecht*.
- CUVELIER S. & S. SPRUYTTE, 2011. De huidige status van *Brenthis daphne* (Lepidoptera, Heliconiinae) in België en aangrenzende gebieden. Updates en notities betreffende een onverwachte vondst. *Phegea* 39(3): 115-119.
- DÜRING W., 2018. Tagfalter in Bingen und Umgebung (Binger Wald, Soonwald, Rheinhessen, Hunsrück und Rheinland Pfalz). *Der Brauner Feuerfalter – Lycaena tityrus, Poda 1761*. https://www.bund-rlp.de/fileadmin/rlp/Tiere_und_Pflanzen/Schmetterling/Schmetterlinge_W_Duering/Artenportraits_16/Brauner_Feuerfalter_2017.pdf.
- FELIX, R.P.W.H., P.H. VAN HOOF, P. HOPPENBROUWERS, V. DE JONG & R.F.M. KREKELS, 2018. Insecten in de Limburgse goudgroene natuur. *Natuurhistorisch Maandblad* 107(7): 125-134.
- HAZENBERG, W., G. VERSCHOOR & L. WORTEL, 2000. Vlinderwaarnemingen aan de voet van Montagne Saint-Pierre. *Natuurhistorisch Maandblad* 89(7): 178-179.
- HOPPENBROUWERS, P. & S. GIELEN, 2017. De slee-doorndoorpage van de Kraaienbergse plassen. *Vlinders* 32(2): 10-13.
- MAES, D., W. VANREUSEL & H. VAN DYCK, 2013. Dagvlinders in Vlaanderen: nieuwe kennis voor betere actie. *Lannoo, Tiel*.
- NRW-STIFTUNG, 2019. Datenbank Schmetterlinge AG Rheinisch-Westfälischer Lepidopterologen. Geraadpleegd 9 december 2019. *NRW-Stiftung, Düsseldorf*. <http://nrw.schmetterlinge-bw.de/MapServerClient/Map.aspx>.
- VELING K., 2006. Bruine eikenpage knijpt er stiekem tussenuit. *Vlinders* 21(2): 4-6.
- VELING K., 2008. Kleine pages in Limburg. *Natuurhistorisch Maandblad* 97(4): 67-71.
- VELING K., 2013. Natuurbericht. In 1946 uitgestorven vlinder duikt op in Zuid-Limburg. Geplaatst 24 juni 2013. Geraadpleegd 9 december 2019. <https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=19348>.
- VLIAGENTHART, A., 2013. Opmerkelijk. *Vlinders* 2013(4): 32.
- VLIAGENTHART, A., 2017. Opmerkelijk. *Vlinders* 2017(4): 28.
- VLIAGENTHART, A., 2019. Opmerkelijk. *Vlinders* 2019(1): 32.
- VLINDERSTICHTING, 2011a. Braamparelmoervlinder, nieuw in Nederland. *Nieuwsarchief Vlinderstichting*. Geplaatst 28 juli 2011. Geraadpleegd 9 december 2019. <http://www.vlinderstichting.nl/actueel.php?id=312&nieuwsid=580&p=a&q=braamparelmoer>.
- VLINDERSTICHTING, 2011b. Veldparelmoer breidt zich uit. *Nieuwsarchief Vlinderstichting*. Geplaatst 28 maart 2011. Geraadpleegd 9 december 2019. <http://www.vlinderstichting.nl/actueel.php?id=312&nieuwsid=476&p=a&q=veldparelmoervlinder>.
- VLINDERSTICHTING, 2015. Oostelijke vos heeft het niet gered. *Nieuwsarchief Vlinderstichting*. Geplaatst 11 augustus 2015. Geraadpleegd 9 december 2019. <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/oostelijke-vos-heeft-het-niet-gered>.
- VLINDERSTICHTING, 2019a. Een melding van geraniumblauwtje, en nog eiafzettend ook! *Nieuwsarchief Vlinderstichting*. Geplaatst 16 augustus 2019. Geraadpleegd 9 december 2019. <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/een-melding-van-geraniumblauwtje-en-nog-eiafzettend-ook>.
- VLINDERSTICHTING, 2019b. Vlindernet. Keizersmantel *Argynnis paphia*. Geraadpleegd 9 december 2019. <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/keizersmantel>.
- VLINDERSTICHTING, 2019c. Keizersmantel is echt terug! *Nieuwsarchief Vlinderstichting*. Geplaatst 20 december 2019. Geraadpleegd 15 januari 2020. <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/keizersmantel-is-echt-terug>.
- VOSSEN, P. & J. ADAMS, 2021. Bijzondere en minder algemene dagvlinders in Limburg. Deel 1. Dikkopjes (Hesperiidae), grote pages (Papilionidae) en witjes (Pieridae). *Natuurhistorisch Maandblad* 110(6): 127-134.
- WALLIS DE VRIES, M.F., 2005. Nieuwe kansen voor de Veldparelmoervlinder in Limburg. *Natuurhistorisch Maandblad* 94(4): 69-74.
- WYNHOFF, I., 2019. Nature Today. Het donker pimperlblauwtje steekt de grens over. Geplaatst 28 maart 2019. Geraadpleegd 9 december 2019. <https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=25063>.

NATUURHISTORISCH
GENOOTSCHAP in LIMBURG

Colofon

DAGELIJKS BESTUUR

Frank Oelmeijer (voorzitter), Alfred Paarlberg (penningmeester), Ben Matheij & Math de Ponti.

ALGEMEEN BESTUUR

Wilfred Alblas, Toon van Baal, Marian Baars, Jan-Joost Bakhuizen, Susanne Hanssen, Wouter Jansen, Stef Keulen, Pieter Puts, Aidan Williams & Linda Wortel.

KANTOOR

Olaf Op den Kamp, Jeanne Cuypers & Martine Lemmens.

ADRES

Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond,
tel. 0475-386470 (kantoor@nhgl.nl).
www.nhgl.nl.

LIDMAATSCHAP

€ 38,00 per jaar. Leden t/m 23 jaar € 17,50; bedrijven, verenigingen, instellingen e.d. € 120,00.
Okjen Weinreich (leden@nhgl.nl).
IBAN: NL73RABO0159023742, BIC: RABONL2U.

BESTELLINGEN/PUBLICATIEBUREAU

Publicaties zijn te bestellen bij het publicatiebureau, Marja Lenders (publicaties@nhgl.nl).
Losse nummers € 4,-; leden € 3,50 (incl. porto), themanummers € 7,-.
IBAN: NL31INGB0000429851, BIC: INGBNL2A.

NATUURHISTORISCH M A A N D B L A D

REDACTIE Olaf Op den Kamp (hoofdredacteur), Philip Bossenbroek, Henk Heijligers, Jan Hermans, Ton Lenders, Gerard Majoor (eindredactie), Guido Verschoor, Raymond Pahlplatz & Marc Poeth (redactie-assistent) (redactie@nhgl.nl).

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING

Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te houden aan de richtlijnen voor kopij-inzending. Deze kunnen worden aangevraagd bij de redactie of zijn te bekijken op www.nhgl.nl.

LAY-OUT & OPMAAK Van de Manakker, Grafische communicatie, Maastricht (mvandemanakker@xs4all.nl).

EDITING SUMMARIES Jan Klerkx, Maastricht.

DRUK Grafagroep Zuid, Swalmen.

Copyright. Auteursrecht voorbehouden. Overname slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 0028-1107

provincie limburg

KRINGEN

KRING HEERLEN

Olaf Op den Kamp (kringheerlen@nhgl.nl).

KRING MAASTRICHT

Bert Op den Camp (kringmaastricht@nhgl.nl).

KRING ROERMOND

Math de Ponti (kringroermond@nhgl.nl).

KRING VENLO

Peter Eenshuistra (kringvenlo@nhgl.nl).

KRING VENRAY

Patrick Palmen (kringvenray@nhgl.nl).

STUDIEGROEPEN

FOTOSTUDIEGROEP

Bert Morelissen (fotostudiegroep@nhgl.nl).

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Pieter Puts (herpetostudiegroep@nhgl.nl).

LIBELLENSTUDIEGROEP

Jan Hermans (libellenstudiegroep@nhgl.nl).

MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG

Stef Keulen (molluskenstudiegroep@nhgl.nl).

MOSSENSTUDIEGROEP

Paul Spreuwenberg (mossenstudiegroep@nhgl.nl).

PADDENSTOELENSTUDIEGROEP

Henk Henczyk (paddenstoelenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENSTUDIEGROEP

Olaf Op den Kamp (plantenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENWERKGROEP WEERT

Jacques Verspagen (plantenwerkgroepweert@nhgl.nl).

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Harry van Buggenum (sprinkhanenstudiegroep@nhgl.nl).

STUDIEGROEP EPHEMEROPTERA, PLECOPTERA EN TRICHOPTERA

Harry Tolcamp (ept@nhgl.nl).

STUDIEGROEP ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Rob Visser (secretariaat@sok.nl).

VISSENWERKGROEP

Victor van Schaik (vissenstudiegroep@nhgl.nl).

VLINDERSTUDIEGROEP

Mark de Mooij (vlinderstudiegroep@nhgl.nl).

VOGELSTUDIEGROEP

Nicky Hulsbosch (vogelstudiegroep@nhgl.nl).

WANTSENSTUDIEGROEP LIMBURG

Martine Lemmens (wantsen@nhgl.nl).

WERKGROEP DRIESTRUIK

Wouter Jansen (werkgroepdriestruik@nhgl.nl).

ZOOGDIERENSTUDIEGROEP

Aegidia van Grinsven (zoogdierenstudiegroep@nhgl.nl).

STICHTINGEN

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten (snl@nhgl.nl).

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek van natuur en landschap in Limburg (lierelei@nhgl.nl).

STICHTING IR. D.C. VAN SCHAÏK

Stichting voor het beheer van onderaardse kalksteengroeven in Limburg. Postbus 2235, 6201 HA Maastricht (vanschaikestichting@nhgl.nl).

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van waarnemingen van het NHGL (natuurbank@nhgl.nl).

